

LIBERTATEA LA MUNCĂ A CETĂȚEANULUI STRĂIN PE TERITORIUL ROMÂNIEI

Conf. univ. dr. Roxana TOPOR

Facultatea de Științe Juridice și Științe Economice Constanța,

Universitatea Spiru Haret, București, România

toporroxana@yahoo.com

ABSTRACT: Freedom of Work for Foreign Citizens on Romanian Territory.

The article analyzes the right to work of foreign citizens in Romania, considering the national and international legal framework as well as the applicable legal regime. It highlights the main rights and restrictions applicable to third-country nationals under Romanian and European legislation, along with the practical challenges encountered in the process of employment and social integration. The study also addresses issues such as the labor market test, professions reserved for Romanian and EU citizens, as well as relevant case law of the ECHR and CJEU. Finally, conclusions and proposals are formulated regarding the need for more flexible legislation and public policies oriented towards the effective integration of foreign workers, in the context of Romania's labor shortages.

Keywords: *right to work; foreign citizen; social integration; legal migration; labor force.*

1. Introducere

Dreptul la muncă este un drept fundamental, consacrat atât în plan național, cât și internațional, ca o expresie a demnității umane și a libertății individuale¹.

Într-o lume marcată de globalizare și mobilitate transnațională, accesul cetățenilor străini la piața muncii din România capătă o semnificație aparte, mai ales în contextul deficitului de forță de muncă și al obligațiilor internaționale asumate de statul român².

1 Constituția României, 1991, republicată, art. 41.

2 Marin, Marilena, "Drepturile omului între abuz și nediscriminare", *Managementul Intercultural*, Vol. XVI, Nr. 2 (31), Brașov, 2014, pp. 209-213.

Libertatea la muncă a străinului nu poate fi privită exclusiv ca o problemă juridică, ci și ca una socială, economică și politică. Ea implică interacțiunea dintre drepturile fundamentale, protecția pieței interne și necesitatea adaptării la realitățile globalizării. România, ca stat membru al Uniunii Europene, se confruntă cu o dublă provocare: pe de o parte, să respecte standardele internaționale și europene privind drepturile omului, iar pe de altă parte, să răspundă nevoilor propriei economii și să protejeze lucrătorii autohtoni.

Totodată, problematica ridică și o dimensiune etică: până unde este legitim să limitezi accesul cetățeanului străin la muncă pentru a apăra interesul național? Și, invers, cât de departe trebuie să meargă statul român în garantarea unui tratament egal, pentru a evita discriminarea și a facilita integrarea?

Articolul urmărește să analizeze cadrul legislativ aplicabil, să evidențieze drepturile și restricțiile prevăzute pentru cetățenii străini și să ofere perspective privind dezvoltarea reglementărilor în acest domeniu³. Prin abordarea sa, studiul nu se limitează doar la analiza normativă, ci integrează și o dimensiune comparativă și critică, oferind propuneri pentru o politică mai echilibrată în materie de migrație legală și integrare profesională.³

2. Cadrul normativ general

Constituția României garantează, la art. 41, dreptul la muncă, precizând că acesta nu poate fi îngrădit. Totuși, aplicabilitatea sa directă se raportează în principal la cetățenii români și europeni⁴.

Declarația Universală a Drepturilor Omului (art. 23) și Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale (art. 6-7) stabilesc că orice persoană are dreptul la muncă, la condiții echitabile și la protecție împotriva șomajului⁵.

În cadrul Uniunii Europene, libertatea de circulație a lucrătorilor (art. 45 TFUE) se aplică cetățenilor statelor membre. Cetățenii statelor terțe beneficiază însă de reglementări distincte, prevăzute prin directive europene, precum Directiva 2011/98/UE⁶.

3 Popescu, I., *Dreptul muncii și migrația forței de muncă în România*, Editura Universul Juridic, București, 2020, p. 45.

4 *Constituția României*; jurisprudență relevantă

5 *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, 1948; Pactul ICESCR, 1966.

6 TFUE, art. 45; Directiva 2011/98/UE

3. Regimul juridic al cetățenilor străini în România

Ordonanța de Urgență nr. 194/2002 reglementează regimul străinilor pe teritoriul României, stabilind condițiile de intrare, ședere și acces la piața muncii⁷.

Pentru a desfășura activități lucrative, cetățenii statelor terțe trebuie să obțină un aviz de angajare sau de detașare de la Inspectoratul General pentru Imigrări, urmat de un permis de ședere în scop de muncă⁸.

Legea distinge mai multe categorii de lucrători străini: permanenți, sezonieri, stagiați, detașați, înalt calificați, fiecare având un regim juridic specific.

4. Libertatea la muncă vs. restricțiile impuse

Libertatea la muncă a cetățenilor străini nu este absolută. Există profesii rezervate cetățenilor români sau europeni, în special cele ce implică exercitarea autorității publice (polițist, magistrat, militar)⁹.

Accesul pe piața muncii este condiționat, de asemenea, de testul pieței muncii, prin care angajatorii trebuie să dovedească lipsa unui lucrător autohton pentru postul respectiv¹⁰.

Pe plan european, Directiva 2011/98/UE garantează principiul egalității de tratament în materie de condiții de muncă și securitate socială, dar statele membre pot stabili condițiile de acces.

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene a consacrat principiul proporționalității în aplicarea restricțiilor privind accesul la muncă.

Un element important în înțelegerea regimului juridic aplicabil cetățenilor străini în România este analiza comparativă cu alte state europene.

Germania – A introdus „Blue Card” pentru lucrătorii înalt calificați din state terțe, care permite accesul rapid pe piața muncii în condiții mai flexibile decât în România. În plus, procedurile sunt digitalizate și transparente, reducând birocrăția.

Franța – A simplificat recunoașterea diplomelor și calificărilor profesionale pentru anumite domenii deficitare (ex. sănătate, IT), ceea ce facilitează integrarea rapidă a străinilor.

7 O.U.G. nr. 194/2002 privind regimul străinilor

8 Procedura obținerii avizului și permisului de ședere.

9 Profesii rezervate cetățenilor români/UE.

10 Directiva 2011/98/UE – egalitatea de tratament

Italia – Aplică un sistem de cote anuale pentru lucrătorii străini („decreto flussi”), prin care stabilește numărul maxim de permise de muncă. Acest sistem oferă predictibilitate angajatorilor, dar poate fi și restrictiv.

România – Deși a crescut numărul de avize pentru lucrători străini în ultimii ani, procedurile sunt încă marcate de birocrație excesivă și lipsă de digitalizare. Testul pieței muncii, aplicabil aproape în toate cazurile, devine o barieră suplimentară.

România ar putea combina avantajele acestor modele: flexibilitatea Germaniei pentru lucrătorii calificați, recunoașterea rapidă a diplomelor din Franța și predictibilitatea cotelor din Italia. Astfel, ar putea construi un sistem mai eficient, adaptat atât nevoilor economiei interne, cât și standardelor europene de protecție a drepturilor fundamentale.

5. Integrarea socială și economică a cetățenilor străini

Integrarea cetățenilor străini este esențială pentru exercitarea efectivă a libertății la muncă. România implementează programe de integrare prin Inspectoratul General pentru Imigrări, incluzând cursuri de limba română și consiliere profesională.

În practică, dificultăți precum nerecunoașterea diplomelor, lipsa competențelor lingvistice sau procedurile administrative greoaie limitează șansele reale de integrare pe piața muncii.

Experiența altor state europene arată că măsuri precum recunoașterea rapidă a calificărilor profesionale și sprijinirea adaptării culturale contribuie la o mai bună integrare a lucrătorilor străini¹¹.

6. Provocări actuale și perspective

Deficitul de forță de muncă din România în domeniul precum construcțiile, agricultura și HoReCa determină o nevoie urgentă de atragere a lucrătorilor străini.

Birocrația excesivă și lipsa digitalizării procedurilor constituie principalele obstacole pentru angajatori și lucrători străini deopotrivă.

În perspectivă, România ar trebui să simplifice și să digitalizeze procedurile, să armonizeze legislația cu standardele europene și să dezvolte politici de incluziune adaptate la realitățile socio-economice.

11 Georgescu, M., *Cetățeanul străin și accesul la piața muncii în Uniunea Europeană*, Editura Hamangiu, București, 2019.

România se află într-un moment de cotitură. Pe de o parte, deficitul acut de forță de muncă face inevitabilă deschiderea către lucrători străini. Pe de altă parte, mentalitatea birocratică și teama de migrație excesivă blochează modernizarea reală a sistemului. Consider că este necesar un echilibru între protecția lucrătorilor autohtoni și atragerea competitivă a străinilor, pentru că altfel România riscă să piardă oportunități economice majore. Mai mult, digitalizarea și transparentizarea proceselor ar aduce nu doar eficiență, ci și încredere în instituții – un pas esențial pentru un stat european modern.

7. Concluzii

Libertatea la muncă a cetățenilor străini pe teritoriul României se află la intersecția dintre drepturile fundamentale ale omului și necesitățile economice ale statului. Analiza cadrului normativ relevă faptul că România a creat un sistem juridic funcțional, în acord cu obligațiile internaționale și europene. Totuși, aplicarea acestuia este încă marcată de birocrăție excesivă, proceduri administrative greoaie și lipsa unei viziuni unitare privind integrarea socio-profesională a străinilor.

Un prim argument personal este acela că România tratează libertatea la muncă a cetățeanului străin mai mult ca pe o excepție reglementată restrictiv, decât ca pe o realitate firească a societății globalizate. De exemplu, menținerea testului pieței muncii, deși utilă pentru protejarea lucrătorilor autohtoni, devine adesea o barieră artificială în atragerea de forță de muncă din state terțe.

Un al doilea argument privește deficitul structural de muncă din anumite domenii (construcții, agricultură, HoReCa). În loc să fie văzută ca un risc, mobilitatea cetățenilor străini ar trebui transformată într-o oportunitate. O politică deschisă, dar controlată, de atragere a lucrătorilor străini ar putea contribui la echilibrul pieței muncii și la dezvoltarea economică.

Al treilea argument este de natură socială și culturală. Integrarea reală a cetățenilor străini nu se reduce doar la oferirea unui loc de muncă. Este nevoie de programe consistente de învățare a limbii române, recunoașterea calificărilor și sprijin pentru adaptarea culturală. În lipsa acestora, există riscul apariției unor comunități paralele, izolate, care ar putea accentua tensiunile sociale.

Astfel, libertatea la muncă a cetățeanului străin nu trebuie percepută ca un privilegiu acordat condiționat, ci ca o componentă firească a dreptu-

rilor fundamentale¹² și, totodată, ca un instrument al dezvoltării economice și sociale a României în contextul globalizării.

Libertatea la muncă a cetățenilor străini este consacrată la nivel normativ, dar exercitarea sa concretă este limitată de regimul juridic specific și de dificultățile administrative.

România trebuie să adopte o viziune echilibrată, care să îmbine protecția pieței interne cu respectarea drepturilor fundamentale și să transforme migrația legală într-un instrument de progres economic și social¹³.

România trebuie să evolueze de la o abordare reactivă (adoptarea unor soluții temporare dictate de deficitul de forță de muncă) la una strategică (politici de migrație legală pe termen lung). Aceasta presupune simplificarea procedurilor, digitalizarea completă a fluxurilor administrative și o colaborare mai strânsă cu statele de origine ale lucrătorilor străini.

Bibliografie

- GEORGESCU, M., *Cetățeanul străin și accesul la piața muncii în Uniunea Europeană*, Editura Hamangiu, București, 2019.
- IONESCU, L., "Integrarea lucrătorilor străini în România – aspecte juridice și socio-economice", *Revista Dreptul*, nr. 3/2021.
- MARIN, Marilena, "Drepturile omului între abuz și nediscriminare", *Managementul Intercultural*, Vol. XVI, Nr. 2 (31), Brașov, 2014, pp. 209-213.
- POPESCU, I., *Dreptul muncii și migrația forței de muncă în România*, Editura Universul Juridic, București, 2020.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, "A look at how the concept of human rights has evolved over time", *Journal for Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății de Conștiință)*, Vol. 11 No. 2 (2023), pp.825-874.

Legislație

- *Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)*, jurisprudență privind accesul la muncă.

12 Rotaru, Ioan-Gheorghe, "A look at how the concept of human rights has evolved over time", *Journal for Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății de Conștiință)*, Vol. 11 No. 2 (2023), pp.825-874.

13 Popescu, I., *Dreptul muncii și migrația forței de muncă în România*, Editura Universul Juridic, București, 2020.

- ✦ *Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE)*, jurisprudență privind libertatea la muncă.
- ✦ *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, ONU, 1948.
- ✦ *Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (TFUE)*, art. 45.
- ✦ *Ordonanța de Urgență nr. 194/2002 privind regimul străinilor pe teritoriul României*.
- ✦ *Pactul Internațional privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale*, ONU, 1966.
- ✦ *European Migration Network, Annual Report on Labour Migration in Romania*, 2022.
- ✦ *Inspectoratul General pentru Imigrări – rapoarte și ghiduri oficiale*.